DUAL TA'LIM SHAROITIDA O'QUVCHILARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIDAKTIK TA'MINOTNI TAKOMILLASHTIRISH

Tulanova Dilfuza Adiljanovna
Soliyeva Arofatxon Ilxomjon qizi
+998974784664
https://doi.org/10.5281/zenodo.19639385

Annotatsiya

Mazkur tezisda dual ta'lim sharoitida o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda didaktik ta'minotni takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan ta'lim muhitining ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, tajriba-sinov ishlari asosida taklif etilgan didaktik modelning samaradorligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, kasbiy kompetensiya, didaktik ta'minot, innovatsion metodlar, amaliy ko'nikmalar, tajriba-sinov, integratsiya, ta'lim samaradorligi.

Аннотация

В данной тезисе рассматриваются вопросы совершенствования дидактического обеспечения формирования профессиональных компетенций обучающихся в условиях дуального образования с научно-теоретической и практической точек зрения. В ходе исследования раскрывается значение современных педагогических подходов, инновационных технологий и интегрированной с производством образовательной среды. Кроме того, на основе опытно-экспериментальной работы обоснована эффективность предложенной дидактической модели.

Ключевые слова: дуальное образование, профессиональная компетенция, дидактическое обеспечение, инновационные методы, практические навыки, опытно-экспериментальная работа, интеграция, эффективность образования.

Abstract

This thesis analyzes the issues of improving didactic support in the formation of students' professional competencies in the context of dual education from both theoretical and practical perspectives. The study highlights the importance of modern pedagogical approaches, innovative technologies, and an educational environment integrated with industry. In addition, the effectiveness of the proposed didactic model is substantiated based on experimental research.

Keywords: dual education, professional competence, didactic support, innovative methods, practical skills, experimental research, integration, educational effectiveness.

Hozirgi kunda kasbiy ta’lim tizimining modernizatsiyalashuvi sharoitida dual ta’lim modeli muhim strategik yo‘nalish sifatida qaralmoqda. Ushbu modelning asosiy ustunligi shundaki, u o‘quvchilarning nazariy bilimlarini bevosita ishlab chiqarish jarayoni bilan uyg‘unlashtiradi hamda kasbiy kompetensiyalarni real mehnat sharoitida shakllantirish imkonini beradi. Biroq, amaliyot shuni ko‘rsatadiki, dual ta’limning samaradorligi uning didaktik ta’minoti sifatiga bevosita bog‘liqdir.Didaktik ta’minot o‘quv jarayonini tashkil etishda qo‘llaniladigan o‘quv dasturlari, metodik qo‘llanmalar, elektron resurslar, amaliy topshiriqlar tizimi hamda baholash mezonlaridan iborat murakkab pedagogik tizim hisoblanadi. Dual ta’lim sharoitida ushbu tizim an’anaviy yondashuvlardan farqli ravishda ishlab chiqarish muhitiga moslashtirilgan, amaliy yo‘naltirilgan va kompetensiyaviy asosga ega bo‘lishi lozim.

Tadqiqot jarayonida dual ta’lim asosida o‘quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun takomillashtirilgan didaktik model ishlab chiqildi. Ushbu model quyidagi komponentlarni o‘z ichiga oladi: maqsadli komponent, mazmuniy komponent, metodik komponent, texnologik komponent hamda baholash-monitoring komponenti.Maqsadli komponentda o‘quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish, ya’ni bilim, ko‘nikma va malakalarni real ishlab chiqarish talablariga moslashtirish asosiy vazifa etib belgilandi. Mazmuniy komponent esa o‘quv dasturlarini ish beruvchi tashkilotlar talablari bilan uyg‘unlashtirishga qaratildi.

Metodik komponentda innovatsion pedagogik texnologiyalar — muammoli o‘qitish, interfaol metodlar, keys-stadi, loyiha asosida o‘qitish hamda amaliy mashg‘ulotlar ustuvor ahamiyat kasb etdi. Texnologik komponent esa raqamli platformalar, simulyatsion dasturlar va virtual laboratoriyalar orqali o‘quv jarayonini boyitishga yo‘naltirildi. Baholash komponentida esa kompetensiyaviy yondashuv asosida shakllantiruvchi va yakuniy baholash tizimi ishlab chiqildi.

Tajriba-sinov ishlari 2025–2026 o‘quv yilida kasbiy ta’lim muassasasida amalga oshirildi. Tadqiqotda 60 nafar o‘quvchi ishtirok etdi, ular teng ikki guruhga — tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi. Tajriba guruhida takomillashtirilgan didaktik ta’minot asosida o‘qitish tashkil etildi, nazorat guruhida esa an’anaviy o‘qitish metodlari saqlab qolindi.Tajriba jarayonida o‘quvchilarning quyidagi ko‘rsatkichlari tahlil qilindi: kasbiy bilim darajasi,

amaliy ko‘nikmalarni bajarish sifati, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati hamda ishlab chiqarish jarayoniga moslashuvchanlik darajasi.

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, tajriba guruhida o‘quvchilarning kasbiy kompetensiya darajasi sezilarli darajada oshgan. Xususan, amaliy topshiriqlarni bajarish samaradorligi 18–25% ga, muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyati esa 20% dan ortiq yaxshilangan. Bundan tashqari, o‘quvchilarning ishlab chiqarish korxonalarida mustaqil ishlashga tayyorgarlik darajasi ham yuqori ko‘rsatkichni namoyon etgan.

Shuningdek, tajriba davomida o‘qituvchilar va ishlab chiqarish ustalari o‘rtasidagi hamkorlik mexanizmi takomillashtirildi. Bu esa ta’lim jarayonining uzluksizligi va amaliy yo‘naltirilganligini ta’minladi. O‘quvchilarning motivatsiyasi oshishi, kasbga bo‘lgan qiziqishning kuchayishi ham muhim ijobiy natija sifatida qayd etildi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, dual ta’limda didaktik ta’minotni takomillashtirish nafaqat o‘quv jarayonining sifatini oshiradi, balki mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga ham xizmat qiladi. Shu sababli, kasbiy ta’lim tizimida didaktik materiallarni doimiy yangilab borish, ishlab chiqarish talablariga moslashtirish hamda raqamli texnologiyalar bilan integratsiya qilish dolzarb vazifa hisoblanadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining kasbiy ta’lim tizimini rivojlantirishga oid qarorlari.
2.Muslimov N.A. “Kasbiy ta’lim metodikasi”. – Toshkent, 2020.
3.Tolipov O‘., Usmonboyeva M. “Pedagogik texnologiyalar”. – Toshkent, 2019.
4.UNESCO. “Technical and Vocational Education and Training (TVET) Strategy”. – Paris, 2022.
5.European Training Foundation. “Dual Education Systems and Practices”. – Turin, 2021.